

Oslo, 06.09.2024

Spekters innspill til IA-forhandlingene

Høy sysselsetting er grunnlaget for å opprettholde et bærekraftig velferdssamfunn. Målet er at så mange som mulig skal kunne arbeide så mye som mulig, så lenge som mulig.

Etter pandemien fra 2020-2022 er erfaringen både nasjonalt og i Spekters medlemsvirksomheter at sykefraværet har bitt seg fast på et høyere nivå enn før pandemien. Dette er svært bekymringsfullt, og alle aktører i arbeidslivet må arbeide målrettet og konstruktivt med å finne årsaken til utviklingen, og ikke minst med å finne virksomme tiltak.

Spekter mener at en god sykelønnsordning er et viktig element i velferdsstatens inntektssikringssystem. Dagens sykelønnsordning innebærer en god balanse mellom hva som er virksomhetens og statens ansvar. Dersom det skal gjøres endringer i sykelønnsordningen, må det skje etter en grundig utredning.

Spekter ønsker å forlenge IA-avtalen, med et sterkere fokus på reduksjon av sykefraværet, og vil advare mot endringer som legger mer av byrden på arbeidsgiverne uten at det samtidig utredes hvilke konsekvenser det får.

På bakgrunn av dette har Spekter følgende innspill til de kommende IA-forhandlingene:

- 1. IA-avtalen forlenges med en ny fireårsperiode, der hovedinnsatsen skal være å redusere sykefraværet, og der IA-bransjeprogrammene videreføres og eventuelt styrkes/utvides**

Frem til pandemien bidro IA-avtalen til å holde sykefraværet stabilt gjennom flere år. Deloitte's evaluering av IA-avtalens bransjeprogrammer kom ut i desember i fjor, og ga en samlet vurdering av at «bransjeprogram er et egnet virkemiddel for å bidra til å oppnå målene og ambisjonene i IA-avtalen». Rapporten peker også på at alle bransjeprogrammene har eksempler på tiltak med gode resultater. Det er Spekters vurdering at en forlenget IA-avtale bør styrke bransjeprogrammene, og at det bør vurderes om det skal etableres bransjeprogram også i andre bransjer enn dagens, etter samme kriterier for utvelgelse.

2. Sykelønnsordningen må ikke endres uten en grundig vurdering av konsekvensene for virksomhetene, for inkluderingsarbeidet og likestilling

Arbeidsgiverne har allerede i dag en rekke økonomiske insentiver for å få langtidssykmeldte tilbake i arbeid. Spekters medlemmer melder at kostnaden for en langtidssykmeldt ligger på omtrent 50 prosent av lønnen. I tillegg melder virksomhetene om et stort behov for arbeidskraft og kompetanse. Om lag 20 prosent av de ansatte hos våre medlemmer har allerede i dag en eller annen form for tilrettelegging av enten arbeidstid eller arbeidsoppgaver. Det er dermed for dårlig utredet om en ytterligere kostnad hos arbeidsgiver vil bidra til å redusere langtidsfraværet.

3. Sysselsettingsutvalgets rapport bør gjennomgås og – der det er aktuelt – utredes videre, med mål om å mobilisere arbeidskraft, sikre tilknytningen til arbeidslivet og redusere sykefraværet og uføreandelen.

Sysselsettingsutvalget leverte i 2021 en rekke ulike forslag og la opp til en videre utredning av konsekvensene flere av tiltakene ville ha på arbeidsmarkedet og de ulike aktørene i arbeidslivet. Utvalgets flertall, som Spekter var en del av, la vekt på «at forslagene ikke må vurderes enkeltvis, men som en helhet». Som en del av dette arbeidet må det utvikles tiltak mot unge med spesiell vekt på psykiske lidelser, og tiltak for å få eldre til å stå lenger i jobb.

4. Det utvikles mer kunnskap om hvorfor kvinner, uansett yrke, utdanning eller bransje, har nesten dobbelt så høyt sykefravær som menn

I Norge har kvinner 60-80 % høyere sykefravær enn menn, og forskjellen har holdt seg stabil de siste ti årene. Kvinners sykefravær er høyere enn menns uansett yrkesgrupper, utdanningslengde, bransjer og arbeidsgivere. Det er positivt at regjeringen nå har satt ned et utvalg nettopp for å utrede kvinners arbeidshelse, sykefravær og andre vilkår for å delta i arbeidslivet. Samtidig er dette et arbeid som må pågå systematisk over tid også etter at utvalget har levert sin rapport våren 2025.